

MAĎARSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Vyučovací predmet maďarský jazyk a literatúra má v podsysteme národnostného školského vzdelávania Slovenskej republiky centrálné postavenie. Tento vyučovací predmet má nezastupiteľnú funkciu pri rozvíjaní rozumovej a citovej výchovy, pri upevňovaní medziľudských vzťahov, prispieva k riešeniu istých spoločenských problémov. Vyučovací predmet maďarský jazyk a literatúra umožňuje nadobudnúť také jazykové zručnosti, ktoré sú nevyhnutné pre efektívnu komunikáciu a získavanie poznatkov v iných vzdelávacích oblastiach.

Predmet maďarský jazyk a literatúra ako súčasť vzdelávacej oblasti *jazyk a komunikácia* je jedným z kľúčových všeobecno-vzdelávacích predmetov, ktorého obsahovú časť tvoria dve rovnocenné a vzájomne sa dopĺňajúce zložky - jazyk a literatúra. V obsahu ale aj v cieľoch vyučovací predmet nadväzuje hlavne na vzdelávacie oblasti Človek a spoločnosť, Umenie a kultúra.

CIELE PREDMETU

Žiak

- nadobúda a rozvíja pozitívny vzťah k materinskému jazyku a pochopí jeho potenciálne zdroje pre svoje osobné a kultúrne bohatstvo,
- si uvedomuje kultúrnu a jazykovú pestrosť v rámci Európy a sveta a v rámci jednotlivých sociálnych prostredí,
- dospieva k chápaniu odlišností v multikultúrnom prostredí, k tolerancii prostredníctvom významu jazyka pre národnú kultúru,
- si upevňuje komunikačné spôsobilosti – písať, počúvať, hovoriť,
- si zdokonaľuje čitateľskú gramotnosť, a to tak ako pri vecnom, tak aj umeleckom texte.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

Žiaci po absolvovaní daného učebného odboru

Výkonový štandard	Tematický celok	Obsahový štandard – pojmy (Odporúčame zaviesť v 1. ročníku.)
<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none">• vedia reprodukovať definície štandardizovaných pojmov a uplatniť ich v písomnom a ústnom prejave,• vedia sformulovať vlastnými slovami úlohu materinského jazyka z pohľadu rozvoja osobnosti a života jednotlivca,• vedia vlastnými slovami sformulovať potrebu znalosti štátneho jazyka a cudzích jazykov.	<p>Jazyk a reč</p>	<ul style="list-style-type: none">• jazyk a reč,• materinský jazyk• národný jazyk• štátny jazyk• úradný jazyk• jazyky národnostných menšín• cudzie jazyky

<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať definície štandardizovaných jazykovedných pojmov a uplatniť ich v písomnom a ústnom prejave, • dodržiavajú v komunikačných situáciách zásady spoločenskej komunikácie a vedia spoločensky vhodne vyjadriť svoje stanovisko k obsahu komunikácie, • vedia zoštylizovať myšlienky a informácie s určitým cieľom pre dané publikum a v súlade s komunikačnou situáciou, • vedia pri ústnom prejave primerane využívať mimojazykové prostriedky. 	<p>Komunikácia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • informácia a komunikácia • komunikačná situácia • komunikačný proces • nadviazanie kontaktu • diskusia, • dialóg • gestikulácia, mimika, reč tela
<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať definície štandardizovaných pojmov a uplatniť ich v písomnom a ústnom prejave, • vedia posúdiť text z formálneho a obsahového hľadiska, • vedia rozlíšiť vecný a umelecký text, 	<p>Text</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vecný a umelecký text • list - jeho druhy a formy • životopis jeho druhy • žiadosť • pozvánka • potvrdenie • splnomocnenie

<ul style="list-style-type: none"> • vedia sformulovať hlavnú myšlienku prečítaného textu, • vedia tvoriť rôzne druhy textov vymenovaných v obsahovom štandarde v ústnej aj v písomnej podobe, • vedia používať textový editor. 		<ul style="list-style-type: none"> • zäpisnica • predtlače: prihláška, objednávka, dotazník • textový editor
<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať charakteristické znaky umeleckého obdobia či smeru, • vedia prezentovať vybrané osobnosti a literárne diela danej vývinovej etapy a stručne charakterizovať ich prínos do umeleckej literatúry, • vedia po príprave nahlas a plynulo prečítať úryvky z preberaných diel, • vedia sami alebo v spolupráci so spolužiakmi analyzovať text úryvku a predosrieť v triede jeho pochopenie. 	<p>Staroveká literatúra</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Biblia • starogrécka epika • starogrécka lyrika • starogrécka dráma • vybraný autor a jeho dielo
<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať charakteristické znaky 	<p>Maďarská literatúra v stredoveku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vznik stredovekej maďarskej literatúry • kroniky

<p>umeleckého obdobia či smeru,</p> <ul style="list-style-type: none">• vedia prezentovať vybrané osobnosti a literárne diela danej vývinovej etapy a stručne charakterizovať ich prínos do umeleckej literatúry,• vedia po príprave nahlas, plynulo a výrazne prečítať úryvky z preberaných diel,• vedia sami alebo v spolupráci so spolužiakmi analyzovať text úryvku a predstrieť v triede jeho pochopenie.		<ul style="list-style-type: none">• povesti• legendy• prvé písomné pamiatky maďarskej stredovekej literatúry - Pohrebná reč, Žalospev: Ómagyar Mária-siralom
--	--	--

<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať charakteristické znaky umeleckého obdobia či smeru, • vedia prezentovať vybrané osobnosti a literárne diela danej vývinovej etapy a stručne charakterizovať ich prínos do umeleckej literatúry, • vedia po príprave nahlas, plynulo a výrazne prečítať úryvky z preberaných diel, • vedia sami alebo v spolupráci so spolužiakmi analyzovať text úryvku a predstrieť v triede jeho pochopenie. 	<p>Renesancia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • humanizmus, reformácia • poviedka • lyrika • vybraný autor zo svetovej literatúry a jeho dielo (Boccaccio – vybraná poviedka) • B. Balassi: Egy katonaének
<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať charakteristické znaky umeleckého obdobia či smeru, • vedia prezentovať vybrané osobnosti a literárne diela danej vývinovej etapy a stručne charakterizovať ich prínos do umeleckej literatúry, • vedia po príprave nahlas, plynulo, výrazne prečítať úryvky z preberaných diel, 	<p>Maďarská baroková literatúra</p>	<ul style="list-style-type: none"> • barokový epos • M. Zrínyi: Szigeti veszedelem

<ul style="list-style-type: none"> • vedia sami alebo v spolupráci so spolužiakmi analyzovať text úryvku a predstrieť v triede jeho pochopenie. 		
<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať charakteristické znaky umeleckého obdobia či smeru, • vedia prezentovať vybrané osobnosti a literárne diela danej vývinovej etapy a stručne charakterizovať ich prínos do umeleckej literatúry, • vedia po príprave nahlas, plynulo a výrazne prečítať úryvky z preberaných diel, • vedia sami alebo v spolupráci so spolužiakmi analyzovať text úryvku a predstrieť v triede jeho pochopenie. 	<p>Osvietenstvo a klasicizmus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • cestopisný román • vzdelávací program Gy. Bessenyeiho • obnova maďarského jazyka (F. Kazinczy) • J. Batsányi: A franciaország váltásokra • M. Csokonai Vitéz – ukážky z jeho diela
<p>Žiak</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať charakteristické znaky umeleckého obdobia či smeru, • vedia po príprave nahlas a plynulo prečítať pasáž z textu divadelnej hry, • vedia prezentovať vybrané osobnosti a literárne 	<p>Vývin maďarskej dramatickej tvorby</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dráma • hlavné postavy • štruktúra drámy • J. Katona: Bánk bán

<p>diela danej vývinovej etapy a stručne charakterizovať ich prínos do umeleckej literatúry,</p> <ul style="list-style-type: none">• vedia sami alebo v spolupráci so spolužiakmi analyzovať prečítaný úryvok, zaradiť ho do príbehu hry, s ktorým žiakov oboznámil učiteľ a vyjadriť kľúčové myšlienky.		
--	--	--

Výkonový štandard	Tematický celok	Obsahový štandard – pojmy (Odporúčame zaviesť v 2. ročníku.)
<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať definície štandardizovaných pojmov a uplatniť ich v písomnom a ústnom prejave, • vedia charakterizovať rozdiel medzi aktívnou a pasívnou slovnou zásobou, • vedia v jednotlivých príkladoch určiť spôsob tvorenia slov, • dodržiavajú jazykové a komunikačné normy pri rôznych prejavoch. 	<p>Slovná zásoba</p>	<ul style="list-style-type: none"> • slovná zásoba jazyka • individuálna slovná zásoba • spisovný jazyk (štandardná podoba jazyka) a nárečia • aktívna a pasívna slovná zásoba • rozširovanie slovnej zásoby • odborné slová a slangové výrazy • spôsoby tvorenia slov: odvodzovanie a skladanie • jazykové normy • jazyková kultúra

<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať definície štandardizovaných pojmov a uplatniť ich v písomnom a ústnom prejave, • vedia určiť v danej vete slovné druhy a ich gramatické kategórie, • vedia aplikovať v ústnom aj písomnom prejave nadobudnuté vedomosti z morfológie a pravopisu. 	<p>Slovné druhy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • slovesné gramatické kategórie • menné gramatické kategórie • neurčitok, prídavné slovo, prechodník • slovné druhy • pravopis slovných druhov
<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať definície štandardizovaných pojmov a uplatniť ich v písomnom a ústnom prejave, • vedia vysvetliť vzťah medzi významami a formami – zvukovými stránkami slov, • vedia rozlíšiť jednovýznamové slová od viacvýznamových, vedia uviesť príklady, • vedia vysvetliť rozdiel medzi homonymami a viacvýznamovými slovami a správne ich použiť 	<p>Sémantika</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tvarová a významová zložka lexikálnych jednotiek • jednovýznamové slová • viacvýznamové slová • homonymá • synonymá • antonymá

<p>v texte,</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia využívať synonymá a antonymá na obohatenie vlastného prejavu. 		
<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať charakteristické znaky umeleckého obdobia či smeru, • vedia prezentovať vybrané osobnosti a literárne diela danej vývinovej etapy a stručne charakterizovať ich prínos do umeleckej literatúry, • vedia po príprave nahlas a plynulo a výrazne prečítať úryvky z preberaných diel, • dokážu predostrieť v triede pochopenie prečítaného úryvku, • dokážu prerozprávať obsah prečítaného úryvku, • vedia nájsť postavy v úryvku diela, vytvoriť ich jednoduchú charakteristiku a určiť vzťahy medzi nimi. 	<p>Romantizmus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • román • anglická, francúzska romantická literatúra – ukážky • maďarská romantická literatúra • M. Jókai: Az arany ember • S. Petőfi – výber z jeho diela

<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať charakteristické znaky umeleckého obdobia či smeru, • vedia prezentovať vybrané osobnosti a literárne diela danej vývinovej etapy a stručne charakterizovať ich prínos do umeleckej literatúry, • vedia po príprave nahlas, plynulo a výrazne prečítať úryvky z preberaných diel, • dokážu predostrieť v triede pochopenie prečítaného úryvku, • dokážu prerozprávať obsah prečítaného úryvku, • vedia nájsť postavy v úryvku diela, vytvoriť ich jednoduchú charakteristiku a určiť vzťahy medzi nimi. 	<p>Realizmus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • realistický román • balada • J. Arany - výber z jeho diela • K. Mikszáth - výber z jeho diela • I. Madách: Az ember tragédiája
<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať charakteristické znaky umeleckého obdobia či smeru, • vedia prezentovať vybrané osobnosti a literárne diela danej vývinovej etapy a stručne charakterizovať ich prínos do umeleckej 	<p>Svetová literatúra na konci 19. a na začiatku 20. storočia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • lyrika (dekadencia a symbolizmus) • Baudelaire: Albatros • Verlaine - výber z jeho diela

<p>literatúry,</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia po príprave nahlas, plynulo a výrazne prečítať úryvky z preberaných diel, • dokážu predostrieť v triede pochopenie prečítaného úryvku. 		
<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať charakteristické znaky umeleckého obdobia či smeru, • poznajú podmienky vzniku moderného umenia na začiatku 20. storočia, • vedia prezentovať vybrané osobnosti a literárne diela danej vývinovej etapy a stručne charakterizovať ich prínos do umeleckej literatúry, • vedia po príprave nahlas, plynulo a výrazne prečítať úryvky z preberaných diel, • dokážu predostrieť v triede pochopenie prečítaného úryvku, • dokážu prerozprávať obsah prečítaného úryvku, • vedia nájsť postavy v úryvku diela, vytvoriť 	<p>Maďarská literatúra na začiatku 20. storočia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • časopis Nyugat, generácia okolo časopisu Nyugat • symbolizmus • výber z diel prvej generácie autorov časopisu Nyugat

ich jednoduchú charakteristiku a určiť vzťahy medzi nimi.		
---	--	--

Výkonový štandard	Tematický celok	Obsahový štandard – pojmy (Odporúčame zaviesť v 3. ročníku.)
<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať definície štandardizovaných pojmov a uplatniť ich v písomnom a ústnom prejave, • vedia rozlíšiť jednočlenné a dvojčlenné vety, • vedia rozlíšiť úplné a neúplné vety, dokážu uviesť príklady na ne, • dokážu vytvoriť súvetia, • vedia rozlíšiť vety podľa obsahu a logického úsudku vyjadreného v nich. 	<p>Syntax</p>	<ul style="list-style-type: none"> • druhy viet podľa štruktúry • jednočlenné a dvojčlenné vety • úplné a neúplné vety • jednoduché vety • súvetia • druhy viet podľa obsahu a postoja hovoriaceho • interpunkčné znamienka vo vete
<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať definície štandardizovaných pojmov a uplatniť ich v písomnom a ústnom prejave, • vedia určiť hlavné a vedľajšie vetné členy v jednoduchej vete. 	<p>Vetné členy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • hlavné vetné členy: podmet, prísudok • vedľajšie vetné členy: predmet, príslovkové určenie, prívlastok

<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none">• vedia reprodukovať charakteristické znaky umeleckého obdobia či smeru a nájsť ich v texte,• poznajú podmienky vzniku moderného umenia na začiatku 20. storočia,• vedia prezentovať vybrané osobnosti a literárne diela danej vývinovej etapy a stručne charakterizovať ich prínos do umeleckej literatúry,• vedia po príprave nahlas, plynulo a výrazne prečítať úryvky z preberaných diel,• dokážu predostrieť v triede pochopenie prečítaného úryvku,• dokážu prerozprávať obsah prečítaného úryvku, - vedia nájsť postavy v úryvku diela, vytvoriť ich jednoduchú charakteristiku a určiť vzťahy medzi nimi.	<p>Svetová literatúra na začiatku 20. storočia</p>	<ul style="list-style-type: none">• avantgarda• Apollinaire – výber z jeho diela• E. Hemingway: Starec a more – ukážka z diela
---	---	--

<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none">• vedia reprodukovať charakteristické znaky umeleckého obdobia či smeru a nájsť ich v texte,• poznajú podmienky vzniku moderného umenia na začiatku 20. storočia,• vedia prezentovať vybrané osobnosti a literárne diela danej vývinovej etapy a stručne charakterizovať ich prínos do umeleckej literatúry,• vedia po príprave nahlas, plynulo a výrazne prečítať úryvky z preberaných diel,• dokážu predostrieť v triede pochopenie prečítaného úryvku,• dokážu prerozprávať obsah prečítaného úryvku,• vedia nájsť postavy v úryvku diela, vytvoriť ich jednoduchú charakteristiku a určiť vzťahy medzi nimi.	<p>Maďarská literatúra v medzivojnovom období</p>	<ul style="list-style-type: none">• literárna karikatúra (F. Karinthy: Így írtok ti)• Zs. Móricz - výber z jeho diela• A. József - výber z jeho diela• S. Márai - výber z jeho diela
--	--	---

Výkonový štandard	Tematický celok	Obsahový štandard – pojmy (Odporúčame zaviesť vo 4. ročníku.)
<ul style="list-style-type: none"> • Žiaci • vedia vysvetliť význam štandardizovaných pojmov a uplatniť ich v písomnom a ústnom prejave, • vedia vymenovať základné jazykové rodiny a vedia zaradiť materinský jazyk a vybrané jazyky do jednotlivých jazykových rodín. 	Jazyk a reč	<ul style="list-style-type: none"> • jazykové rodiny • typy jazykov
<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia vysvetliť význam štandardizovaných jazykovedných pojmov a uplatniť ich v písomnom a ústnom prejave, • vedia samostatne tvoriť jednoduché a zložené súvetia, • vedia správne používať interpunkčné znamienka aj v zložených súvetiach, • vedia uskutočniť revíziu vetnej skladby a opraviť chyby. 	Syntax	<ul style="list-style-type: none"> • priraďovacie súvetia • podrad'ovacie súvetia • zložené súvetia

<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedia reprodukovať definície štandardizovaných pojmov a uplatniť ich v písomnom a ústnom prejave, • vedia zoštylizovať myšlienky a informácie s určitým cieľom pre dané publikum a v súlade s komunikačnou situáciou, • vedia vytvoriť ucelený text na základe stanoveného slohového útvaru/ žánru, resp. témy, • vedia podľa vopred stanovených kritérií porovnať rozličné jazykové štýly a uviesť ich charakteristické vlastnosti, • vedia využívať informácie a ucelené textové pasáže z iných zdrojov, • vedia revidovať svoj ústny a písomný prejav, • vedia pri ústnom prejave primerane využívať mimojazykové prostriedky, • vedia formálne odlíšiť vo svojom texte citované myšlienky od vlastných, • dokážu na základe analýzy jednotlivých textov 	<p>Štylistika</p> <p>Komunikácia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • náučný štýl • administratívny štýl • publicistický štýl • umelecký štýl • hovorový štýl • štýlotvorné činitele: autor, adresát, téma, situácia, cieľ prejavu, • projekt: príprava projektu, realizácia projektu, prezentácia projektu • úvaha • príležitostné prejavy: slávnostné otvorenie podujatia • informácia • spôsoby spracovania informácií • kľúčové slová • zdroje informácií: titulok, marginálie, masmediálne komunikačné prostriedky, poznámky pod čiarou, vysvetlivky
---	--	---

<p>identifikovať ich spoločné znaky,</p> <ul style="list-style-type: none">• vedia vyhľadať explicitne i implicitne vyjadrené informácie v texte,• vedia určiť kľúčové slová v texte,• dokážu priradiť k umeleckému textu adekvátny význam a vo vecnom texte vyhľadať hlavné informácie,• vedia vybrať zaujímavú myšlienku z textu a vysvetliť ju,• sa aktívne zapájajú do diskusie, svoj prejav formulujú zrozumiteľne a pokojne,• dokážu spracovať text – vytvoriť z neho konspekt, osnovu, tézy,• dokážu efektívne využiť zdroje informácií pri práci s vlastným i cudzím textom,• vedia diskutovať o problémoch nastolených textom.		
--	--	--

<p>Žiaci</p> <ul style="list-style-type: none">• vedia prezentovať vybrané osobnosti a literárne diela danej vývinovej etapy a stručne charakterizovať ich prínos do umeleckej literatúry,• vedia nájsť postavy v úryvku diela, vytvoriť ich jednoduchú charakteristiku a určiť vzťahy medzi nimi.• vedia po príprave nahlas, plynulo a výrazne prečítať úryvky z preberaných diel,• dokážu predostrieť v triede pochopenie prečítaného úryvku a v diskusii ho podporiť argumentmi.	<p>Maďarská literatúra v druhej polovici 20. storočia</p>	<ul style="list-style-type: none">• maďarská literatúra po roku 1945• Gy. Illyés: Egy mondat a zsarnokságról• I. Örkény: Egyperces novellák (výber)• I. Kertész: Sorstalanság (úryvky)• výber, ukážky z diel maďarskej literatúry na Slovensku
---	--	--